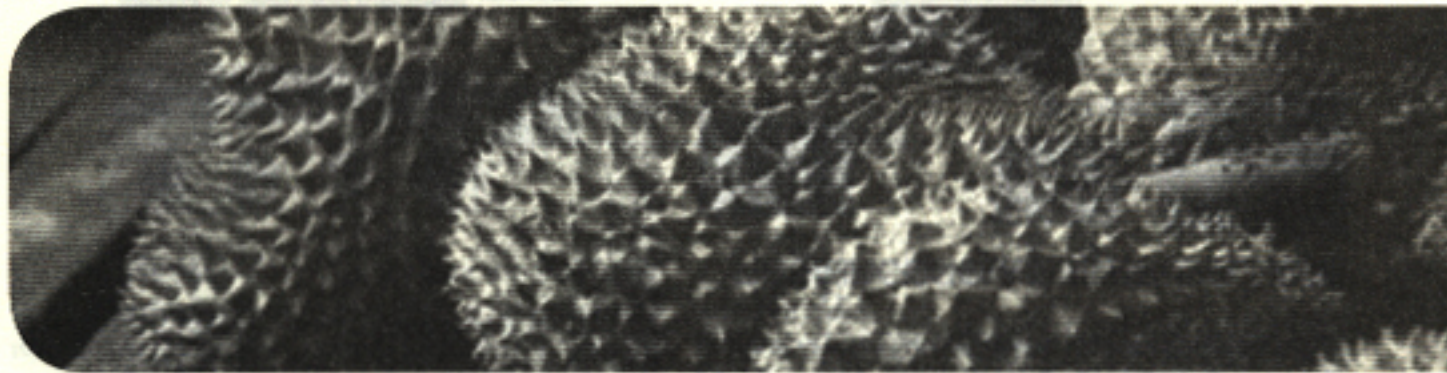

ทุเรียน : ราชาผลไม้

นรินทร์ เข่งนิรันดร์*

บทนำ

ทุเรียนเป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญที่จะได้ว่าเป็นราชาผลไม้ของประเทศไทย พื้นที่ปลูกของไทยมีประมาณ 603,340 ไร่ แหล่งผลิตทุเรียนที่สำคัญของไทย คือ ภาคตะวันออก (จันทบุรี ระยอง ตราด) ภาคใต้ (ชุมพร นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี) พื้นที่นิยมปลูก ได้แก่ พื้นที่หนองทอง พื้นที่กันยาว พื้นที่ขะมี และพื้นที่ระยอง การส่งออกทุเรียนสามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศ ซึ่งในปี 2554 มูลค่าการส่งออกทุเรียนเฉลี่ยคิดกันเท่ากับ 5,518 ล้านบาท และมีอัตราการเพิ่มขึ้นของมูลค่าการส่งออกร้อยละ 11.74 ต่อปี ไทยมีส่วนแบ่งตลาดทุเรียนทั่วโลกถึงร้อยละ 80 โดยตลาดการส่งออกหลักในรูปทุเรียนสดของไทย คือ จีน ซึ่งไทยส่งออกในรูปทุเรียนสดไปจีนประมาณร้อยละ 90 ของการส่งออกทั้งหมด ส่วนที่เหลือประมาณร้อยละ 10 ไทยส่งออกในรูปผลิตภัณฑ์ทุเรียนต่างๆ ไปยังอเมริกา แอฟริกา ออสเตรเลีย และเนเธอร์แลนด์

ทุเรียนหมก ยืนยันว่าเป็นทุเรียนที่อร่อยที่สุดรสชาติเป็นเลิศ ทุเรียนหมก หรือ "ทุเรียนใบ" เป็นทุเรียนที่ปลูกในจังหวัดนนทบุรีให้ความนิยมกันมาตั้งแต่อดีต เนื่องจากมีรสชาติหวาน เป็น เช่นเดียวกับทุเรียนจากพื้นที่อื่นๆ เนื่องจากดินที่ปลูกทุเรียนบริเวณนี้เป็นดินเหนียวที่เกิดจากการพัดพาตะกอนจากแม่น้ำเจ้าพระยาที่ทับถมมาอย่างนาน ทำให้ปริมาณอินทรีย์วัตถุที่ฝังอยู่ในดินสูง นอกจากนี้ วิธีการผลิตทุเรียนของเกษตรกรไม่มีการใส่ปุ๋ยไม่มีการพ่นยาฆ่าแมลงหรือใช้ฮอร์โมน ทำให้ผู้ที่ซื้อไปรับประทานไม่เกิดผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายจากสารเคมี แต่ด้วยความเจริญของสังคมเมืองที่กระจายตัว ทำให้พื้นที่การปลูกทุเรียนหมกลดลง ทำให้ราคาซื้อและรับประมาณค่อนข้างยากในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันสวนทุเรียนหมกทุเรียนรสหวานน้ำท่วม ทำให้ผลผลิตได้รับความเสี่ยงภัยที่ค่อนข้างสูง ซึ่งเกิดสาเหตุมาจากภัยธรรมชาติที่ทำให้ทุเรียนหมกที่สุกแล้วและไปถูกน้ำท่วม

ภาพที่ 1 ต้นทุเรียนที่ถูกน้ำท่วม

ที่มา : www.matichon.co.th

ภาวะน้ำท่วม

ส่งผลกระทบต่อสวนทุเรียนจังหวัดนนทบุรี

เหตุการณ์น้ำท่วมหนักในปี 2554 ได้ส่งผลกระทบต่อแหล่งผลิตไม้ผลที่สำคัญหลายชนิด ไม่ว่าจะเป็นสวนส้มโอของดี และส้มโอขาวน้ำผึ้ง จังหวัดนครปฐม สวนส้มโอขาวแดงจากจังหวัดชัยนาทสวนทุเรียนก้านยาว จังหวัดนนทบุรี โดยเฉพาะทุเรียนจัดว่าเป็นผลไม้ที่อยู่ในกลุ่มอ่อนแอ โดยทั่วไปจะทนอยู่ในน้ำท่วมซึ่งได้ประมาณ 3 - 5 วัน (ตารางที่ 1) จากเหตุการณ์น้ำท่วมหนักที่จังหวัดนนทบุรี ปรากฏว่า น้ำท่วมนานนับเดือนทำให้แหล่งผลิตทุเรียนที่สำคัญได้รับความเสียหายเกือบทั้งหมด เพราะทุเรียนยืนต้นตาย โดยผลการสำรวจสวนทุเรียน จังหวัดนนทบุรี พบว่าพื้นที่เสียหายจากน้ำท่วม 2,898.75 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 98.54 ของพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด (พื้นที่เพาะปลูกทุเรียนทั้งหมดเท่ากับ 2,941.75 ไร่)

ผลจากภาวะน้ำท่วมในครั้งนี้ ทำให้เกษตรกรสูญเสียรายได้เป็นจำนวนมาก กล่าวคือ ต้นทุเรียนพันธุ์ก้านยาวส่วนใหญ่จะให้ผลผลิตประมาณ 5 - 20 ผล ซึ่งน้อยกว่าผลผลิตทุเรียนในภาคตะวันออกที่ให้ผลผลิตสูงถึง 50 - 200 ผล ทำให้ราคาทุเรียนพันธุ์ก้านยาว จังหวัดนนทบุรี มีราคาสูง โดยราคาทุเรียนพันธุ์ก้านยาวประมาณผลละ 3,500 บาท ถ้าต้นทุเรียนพันธุ์ก้านยาว 1 ไร่ ประสบปัญหาน้ำท่วม จะทำให้เกษตรกรสูญเสียรายได้ประมาณ 17,500 - 70,000 บาท

* ผู้ช่วยพนักงานวิจัย ศูนย์วิจัย อ.ก.ส.

ตารางที่ 1. ระยะเวลาที่กินน้ำท่วมขังของไม้พุ่มชนิดต่างๆ

ประเภท	ชนิดไม้พุ่ม	ระยะเวลาที่กินน้ำท่วมขัง
1. กลุ่มที่ออกดอกก่อน	แมงอว จันทน์	1 ปี
2. กลุ่มที่ออกใบ	กล้วย ส้มโง่/กล้วย กุเรียน กล้วย	3 - 5 ปี
	แมงอว กล้วย	
3. กลุ่มที่กินเมล็ดสีน้ำตาล	เขม ทุเรียน กล้วย กล้วย	7 - 15 ปี

ที่มา : วี เสวฐภักดี (2540)

แนวทางการแก้ไขน้ำท่วมสวนทุเรียน

ถึงแม้ว่าน้ำท่วมในครั้งนี้อาจทำให้สวนทุเรียน จังหวัดนนทบุรี เกือบจะสูญพันธุ์ทุเรียน นับเป็นมูลค่ามหาศาลก็ตาม แต่โชคดีที่กรมวิชาการเกษตรได้เก็บยอดพันธุ์ทุเรียนดีๆ จากต้น ก่อนที่น้ำจะท่วมสวนทุเรียนและนำไปผลิตกิ่งพันธุ์ทุเรียนที่ศูนย์วิจัยพืชสวนจังหวัดนนทบุรี พันธุ์ส่วนใหญ่จะนำกลับไปให้เกษตรกรจังหวัดนนทบุรี เพื่อปลูกใหม่อีกครั้งหนึ่ง โดยจะใช้เวลามากกว่า 5 ปี จึงจะเก็บเกี่ยวได้ จะเห็นได้ว่าภาวะน้ำท่วมทำให้ต้นทุเรียนกินยาว จังหวัดนนทบุรี ถูกน้ำท่วมต้องล้มตายเป็นจำนวนมาก ให้รับผลกระทบต่อรายได้ของเกษตรกรที่สูญเสียไปอย่างมาก ดังนั้น การป้องกันน้ำท่วมในครั้งต่อไปนั้น จึงควรจะต้องมีแนวทางในการจัดการปัญหาน้ำท่วม 2 แนวทาง ดังนี้

1. แนวทางการป้องกันน้ำท่วม

1.1 ควรเสริมคันดินรอบนอกให้แข็งแรง คันดินสามารถรับแรงดันน้ำได้ ควรสร้างให้สูงกว่าระดับน้ำที่เคยท่วมไม่ต่ำกว่า 30 เซนติเมตร วิธีที่ดีกว่าคือคันดินควรใช้ดินเหนียว เนื่องจากดินเหนียวมีขนาดอนุภาคที่เล็ก ทำให้น้ำซึมผ่านได้ยาก ถ้าระดับน้ำขึ้นสูงไม่ควรถมดินเพิ่มด้านบน เพราะอาจทำให้คันดินไม่สามารถรับแรงดันน้ำได้ (ภาพที่ 2) ควรถมดินเพิ่มด้านบนและนำดินมาถมด้านหลังเสมอ (ภาพที่ 3)

1.2 ควรขุดทางระบายน้ำไว้ในพื้นที่เพื่อใช้ระบายน้ำเมื่อฝนตกชุก และนำไปใช้เมื่อฝนทิ้งช่วงในสวนทุเรียน โดยทำทางระบายน้ำระหว่างแถวทุเรียนให้ลึกอย่างน้อย 1 ฟุต แล้วทำร่องน้ำเล็กๆ ที่บริเวณโคนต้นทุเรียนเป็นทางให้น้ำลงทางระบายน้ำที่สร้างขึ้น นอกจากนี้รอบๆ ทางระบายน้ำ ควรปลูกหญ้าแฝกเพื่อป้องกันการพังทลายของดินและกรองตะกอนดินไม่ให้ไหลลงร่องน้ำ (ภาพที่ 4)

1.3 เก็บเกี่ยวผลทุเรียนอย่างให้มีผลอยู่ติดกับต้นทุเรียน เกษตรกรควรมีการเก็บผลทุเรียนก่อนที่น้ำจะเข้าท่วมพื้นที่ จะทำให้ทุเรียนสามารถทนน้ำท่วมได้นานถึง 1 - 2 เดือน

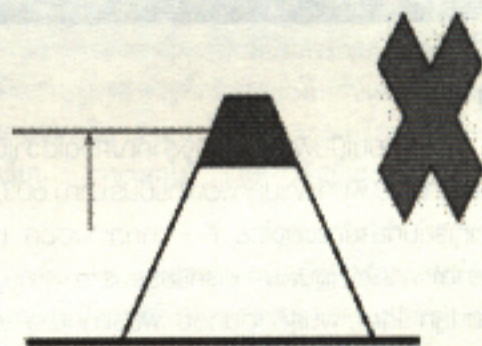
1.4 การตัดแต่งกิ่ง สวนทุเรียนที่มีการตัดแต่งกิ่งสามารถทนน้ำขังได้ดีกว่าสวนทุเรียนที่ไม่ได้ตัดแต่งกิ่ง เพราะการตัดแต่งกิ่งเป็นการลดจำนวนใบ ซึ่งเป็นการลดการใช้อาหารของต้นทุเรียน จะทำให้ทุเรียนทนต่อน้ำท่วมขังมากขึ้น

2. แนวทางการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมในช่วงที่น้ำท่วม

ในเหตุการณ์ที่น้ำได้เข้าท่วมสวนแล้ว เกษตรกรควรมีการจัดการสวนเพื่อลดความเสี่ยง ดังนี้

2.1 ในภาวะที่น้ำท่วมขังทำให้รากไม่สามารถหายใจและรับสารอาหารจากดินได้ วิธีที่ช่วยเหลือได้ในระดับหนึ่ง คือ 1) ใช้เครื่องอัดอากาศให้ออกซิเจนละลายในน้ำเพิ่มขึ้น เพื่อให้ส่วนรากหายใจได้ 2) การให้น้ำทางใบและการให้ปุ๋ยทางใบ เนื่องจากส่วนใบยังมีถูกน้ำท่วม

ภาพที่ 2 การถมดินที่ไม่ควรทำในขณะที่น้ำสูงขึ้น

ภาพที่ 3 การถมดินที่ถูกต้องในขณะที่น้ำสูงขึ้น

ที่มา : สุทธิศักดิ์ ศรีสัมพันธ์. (2554)

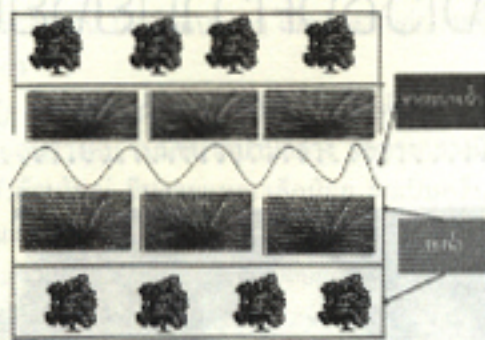
จึงสามารถให้น้ำทางใบ อาจใช้เรือรดน้ำพ่นน้ำขึ้นเหนือยอดต้นทุเรียน ให้น้ำเป็นละอองฝอยเพื่อรับออกซิเจนได้มากขึ้น เมื่อตกลงมาโคนต้นทุเรียนจะทำให้สามารถรับออกซิเจนได้มากขึ้น สำหรับการให้ปุ๋ยทางใบ สารอาหารต่างๆ สามารถซึมเข้าสู่ใบพืชได้เช่นกัน สารอาหารต่างๆ ที่จะให้ต้องอยู่ในสภาพที่พืชสามารถนำไปใช้ได้ทันที โดยสารอาหารที่ใช้คือ โปแตสเซียม ช่วยให้ต้นทุเรียนแข็งแรง ด้านฟอสฟอรัส ซึ่งสามารถหาซื้อได้ตามร้านค้าอุปกรณ์การเกษตรทั่วไป ระยะเวลาที่เหมาะสมจะเป็น ช่วงเช้าของวันหรือเย็นที่ค่อนข้างเย็น

2.2 ใช้ไม้ไผ่เจาะรูไว้ใต้โคนต้น เพื่อระบายความชื้นและก๊าซพิษออกจากโคนต้นขณะน้ำท่วมขัง

ทุเรียน : ราชาผลไม้

ทุเรียนสามารถนำมารับประทานสด แต่ยังสามารถนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ได้มากมาย อาทิ ทุเรียนกวน ทุเรียนอบแห้ง และทุเรียนฉาบ นอกจากนี้ ส่วนต่างๆ ของทุเรียนยังมีประโยชน์นานาประการ ดังนี้

ภาพที่ 4 การสร้างทางระบายน้ำและร่องน้ำเพื่อป้องกันน้ำท่วมสวนทุเรียน

● เนื้อทุเรียน มีสารต้านอนุมูลอิสระ จากงานวิจัยของ รศ. ดร.ระวีพร หานเรือนกิจ และ รศ. ดร.อุษิตรา กุวัโรคม จากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ร่วมกับ Professor Dr. Shela Gorinstein มหาวิทยาลัยฮิบรู และคณะผู้วิจัยจากมหาวิทยาลัยการเกษตรวอร์ซอ ประเทศโปแลนด์ พบว่า ทุเรียนที่มีความสุกพอดีจะมีความสามารถในการต้านอนุมูลอิสระได้ดีกว่าทุเรียนดิบหรือทุเรียนที่สุกเกินไป และยังพบว่าทุเรียนพันธุ์หมอนทอง มีคุณสมบัติในการต้านอนุมูลอิสระดีกว่าพันธุ์ชะนี และพันธุ์ก้านยาว นอกจากนี้ ทุเรียนยังสามารถแก้โรคมะเร็งบางชนิดได้และมีฤทธิ์ขับพยาธิ

● เปลือกทุเรียน นำมาสับแห้งเป็นน้ำปูนใสใช้ชะล้างแผลที่เกิดจากแผลพุพอง หรือเามาเอาควันใส่ถุงและแมลง สำหรับการทำการถางชีวภาพจากเปลือกทุเรียนเป็นอีกหนทางหนึ่งช่วยลดสถานะโลกร้อน เป็นแนวคิดของอาจารย์ศศิเดช อุดมศิริกุล อาจารย์คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี โดยนำเปลือกทุเรียนที่ยังสด ซึ่งจะมีความความชื้นอยู่มาก นำมาย่อยสลายขึ้นรูปโดยไม่ต้องใช้การ สำหรับประโยชน์ข้อสุดท้ายคือ สามารถนำมาสกัดเป็นน้ำยาขับพยาธิ ซึ่งสามารถนำมาฉีดบริเวณในช่องปากได้

ภาพที่ 5 ประโยชน์จากส่วนต่างๆ ของทุเรียน

- เนื้อทุเรียน สามารถนำมาต้มน้ำให้อาบเพื่อแก้ไข้ ความร้อน จะช่วยให้หายไข้ได้
- รากทุเรียน นำมาตัดเป็นข้อๆ แล้วนำไปต้มให้เดือด เพื่อดื่มบรรเทาอาการไข้และรักษาอาการท้องร่วง

สรุป

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีส่วนทำให้ภัยธรรมชาติไม่ว่าจะเป็นภัยแล้งและภาวะน้ำท่วมรุนแรงขึ้น จะเห็นได้อย่างชัดเจนจากภาวะน้ำท่วมในปี 2554 ทำให้สวนทุเรียน จังหวัดนนทบุรี มีพื้นที่เสียหายคิดเป็นร้อยละ 98.54 ของพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด ทำให้เกษตรกรสูญเสียรายได้ประมาณ 17,500 - 70,000 บาท/ไร่ ดังนั้น เจ้าของสวนทุเรียนควรที่จะมีการเตรียมความพร้อมในการจัดการภาวะน้ำท่วมสวนทุเรียน 2 แนวทาง คือ แนวทางการป้องกันน้ำท่วมและแนวทางการแก้ปัญหาน้ำท่วมที่น้ำท่วม ดังนั้น เพื่อให้ทุเรียนรอดและไม่สูญพันธุ์จากการเป็นราชานผลไม้ ถึงแม้ว่าจะได้รับรู้จากกรมวิชาการเกษตรที่ผลิตกับพันธุ์ทุเรียนที่ศูนย์วิจัยพืชสวนจังหวัดนนทบุรีมาปลูกใหม่ก็ตาม แต่อีก 5 ปี สวนทุเรียนจังหวัดนนทบุรี ก็จะมีโอกาสทวงแชมป์ราชานผลไม้...ทุเรียนแท้

บรรณานุกรม

กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. การจัดการดินและน้ำหลังน้ำท่วมในสวนผลไม้. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : www.ldd.go.th. (วันที่ค้นข้อมูล : 12 มี.ค. 55).

ศศิเดช อุดมศิริกุล. การทำการถางชีวภาพจากเปลือกทุเรียน. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://student.stac.th>. (วันที่ค้นข้อมูล : 5 มี.ค. 55).

จิรากร โคกชัยเสถียร. (2555). ทางรอดทุเรียนเมืองนนท์กับส้มโอนครปฐม...สู้น้ำท่วม. วารสารสร้างเงิน สร้างงาน ปีที่ 8 ฉบับที่ 093 กุมภาพันธ์ 2555.

ทวีศักดิ์ ชัยเรืองยศ. การจัดการดินและน้ำหลังน้ำท่วม ในสวนผลไม้และพื้นที่นาข้าว. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : www.matichon.co.th. (วันที่ค้นข้อมูล : 8 มี.ค. 55).

นิตรา กุวัโรคม. ทุเรียนและมะเฟือง. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : www.bionutric-hy.com. (วันที่ค้นข้อมูล : 12 มี.ค. 55).

รวิ เสธฐภักดิ์. ต้นไม้ผลในสภาวะถูกน้ำท่วมขังและแนวทางการแก้ไข. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : www.ku.ac.th. (วันที่ค้นข้อมูล : 8 มี.ค. 55).

รวิ เสธฐภักดิ์ และ นายธีระ กุฬศิริกุล. กรณีศึกษา ภาวะน้ำท่วมสวนในปี 2539. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : www.ku.ac.th. (วันที่ค้นข้อมูล : 12 มี.ค. 55).

สุทธิศักดิ์ ทรสัมพันธ์. ข้อเสนอแนะในการป้องกันนิคมฯ และบ้านจัดสรร. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : www.eit.or.th. (วันที่ค้นข้อมูล : 15 มี.ค. 55).

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก. พื้นปลูกทุเรียนนนท์-ปลูก 50 ต้นได้ปีละล้าน. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : www.komchadluek.net. (วันที่ค้นข้อมูล : 12 มี.ค. 55).

อำเภอพรหม. ภราดรบุวัฒน์. เกิดล้นพื้นที่สวน "ส้มโอ-ทุเรียน" ให้มีชีวิตชีวาหลังน้ำท่วม. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : www.dailynews.co.th. (วันที่ค้นข้อมูล : 9 มี.ค. 55).